MONDOLIRANG BAK CHIKUNGNI BAK SAKO ON·ANI NIAMKO JAKKALARA KRAAMA KRAJA ?

F. W. Harding, B. A.

TURA BOOK ROOM
TURA - 794002, WEST GARO HILLS,
MEGHALAYA.

MONDOLIRANG BAK CHIKUNGNI BAK SAKO ON'ANI NIAMKO JAKKALARA KRAAMA KRAJA

Mandeni man'gimin tangka ba mimisi ba gipin bosturangoniko Isolna pakwatgimin bak chikungni bak sako dosomangso ba bak chikungni baksa minga. Mondolini korosna aro procharokrangko alduna badiaba mondolirang bak chikungni bak sako jakkalronga, indiba darangba uko jakkalja. A'chik songo ba gipin a songrango donggipa Kristianrang baditana kingking iako kakket ong'e jakkalenga anga u'ija, maina hisab ba gipin mesokanirang dongja. Indiba da'ororo adita bang'a Kristianrang uko jakkalenga, aro skangna bate bang'bata uko jakkalenga ine aganna man'a.

Bak chikungni bak sako on'ani itihasko chanchiode, uni mangsonga, uni nanganirang aro uni chu'sokgijanirangko u'ina man'gen. Iako dakode an'ching iarangko nikna man'gen :

(1) Ia dakbewalko ong'atchenggipa Jihudi jat ong'ja

(2) Jihudirang uko jakkaloba bon'kamao uchin jagidotako man'aha.

(3) Jisu ia dakbewalko manengjachimoba uko miteljachim.

(4) Ong'chenggipa mondolirang uko jakkaljachim.

(5) Ja'manogipa mondolirang brangangon uko niam gita tik kaaha.

(6) Isolni kamna nambatgipa gilani chol dong'skaa.

(1) Ia dakbewalko ong'atchenggipa Jihudi jat ong'ja.

Bak chikungni bak sako on'ani nabachengani gimin an'ching tale u'ija, indiba Abrahamna skang ruutbeon Babylonrang aro Misorrang uko jakkalaha, aro una agre Assyriarang, Chinrang, Phenekiarang, Greekrang aro Romerangba uko jakkalaha ine u'ia. A'bachengao dakgrikao amgiminrangoniko gitcham jatrangni rajarangara bak chikungni bak

sako ra'draaha, ba rajarang uko kajına gita uarrangni raiottangtangonıko gılrongaha. Raja mıtını pal ong gıpa ong a ine ong'chenggipa manderang chanchıanı gımın rajana bak chıkungnı bak sako on'aniara mıteko olakıanı bıdıng onggıpa ong'naba donga.

Mosenı salna skang Ibri manderang ıa dakbewalko gipin gıtchanıbatgıpa jatskaıangonıko ra'gataha. Chubatgıpa Isolnı kamal Salemnı raja Melkısedekna Abraham bak chıkungni bak sako on'aha (A'ba. 14 : 18 - 20). aro Bethelo Esauonı katmıtıngo Jakob pılak man'gımınonıko Isolna bak chıkungnı bak sako on gen ıne ku'rachakaha. (A ba. 28 : 22).

(2) Jihudırang uko jakkaloba bon'kamao ıahın jagıdotako man - aha.

Mosenı ja mano bak chıkungnı bak sako on'anı teromnı kajanako on'anı gıta ong'baaha (Amos 4 : 4). " A anı bıtchrıonı ong chong, bolnı bıteonı ong chong " bak chıkungnı bak sako ra aha, aro uandakeba " matchu jınnaonı ba mes do'bok jakonı monggotnı nıngo re'gıpanı bak chıkungnı bak sa pılakan Jıhovaona rongtalgıpa " ong'aha (Lev 27 :30 - 32). Deuteronomy 14 : 22-29 aro 12 . 17-19 o sea gıta ıa bak chıkungnı bak sako bılsıantıo on e, uko Jerusalemona ra'angaha ; aro uno, toromnı bıdıng alako dake Jıhovanı mıkkango cha aha. Jerusalem agre chelode aro uko ra angna amjaode, indıde uko tangkana pale Jerusalemona tangkako ra'angskana nangaha. Bılsı gıttamprako ıa bak chıkungnı bak sako songtango rakıe, man'rıkanıko man'pagıjagıpa Levı manderangna, songdongpaajgıparangna, pagrıgıparangna aro segrigıparangna cha'na on'na nangachım.

Manderangnı nanganı krı ıanı ja mano ia niamko adita dingtangataha. Skango Levi manderang bak man'pagıparangsan ong'aha, indıba ja'mano pılak bak chıkungnı bak sako Levı manderangna on tokaha. Ia on gımınonıko Levi manderang kamalrangna bak chikungni bak sako on'na nangskaachim (Chan. 18 : 21-26 ; Neh. 10 : 27-28). Indakmitıng somoırango, ındakgıpa obosta ongmitingon, aro ındakgıpa manderangna, ia bak chikungni bak sako on'ani dakbewalara namakonchim, maina uchin mangsonggimin dakna nanggniko chusokatna man'aha.

Babylon a'songo rimgitangaoni, jakgitel ong'e, Palestine a'songona pilbaa intalan, chong'motan Persiani ning'o aro

Makkabeanrangni somoi ong'mmingo, Moseni niamko mandering agre duga dal'nikaha aro Saddukeerang aro Phariseerangni dolrang dal roroangengachim. Ua somoio Jihudirang tonni ni bidingo gipin dakna nanggnirang baksa ia bak chikungni bak sako on'amiko maindugaaha. Ka'saana bate namko mianianiko gamchatnikbatachim. Indiba iani biteara *spiritual life*, ba gisikni an saoani komiroroangengani gimin ong achim.

(3) *Jisu ia dakbewalko manengjachimoba ua uko miteljachim.*

Jisu Kristo a'gilsako atchion, Phar seeiang bak chikungni bak sako on'ani gimin tikkelbeachim. Indiba manderangni ning'ogipa nangsongako u igipa Jisuaia uamang an tangtangko aro mandeskako ia kamchi maikai jagidotatenga tale nikaha. Jisu uamangko manengaha. Uamang an tangtangni babilsirango song'na jakkalonggipa chongipa moslarangni, podina, guamoni aro jinani bak chikungni bak sako on'na simsakbeanaoba, uamang nianini jinobatgiparangko, "chong'motan bichal aro ka sachaka aro beberakko wataha." "Makgri dilgiparang" na'sinang ganggnako cheke gala muiba utko ramoka" ine agane Jisu uamangko manengana (Moti 23 : 23-24). Gipin salo an'tango ka'donge gipinrangko chonnikgipa Pharisee saksani Isolo biani baksa an'tangko onatgipa saksa ka jana gilgipani Isolo bianiko tosusaaha. Ia Pharisee Isolko mitelaha maina ua an'tangan gipiniang gita ong'jachim, ua an tiprako changgni okamu chakaha, ua pilak man'aoni bak chikungni bak sako on rongaha. Indakgipa ong oba Jisu uko miteljaha, batesa ia Phariseeni cha chipilaniko parakataha. (Luk 18 : 9-14.)

Jisu pangnaba bak chikungni bak sako on aniko matnangjachim indiba ua uko pangnaba miteljachim. Ua uni nainako chusokatani bilko u'ioba uni jagidotani bilkoba u'idapachim. Bak chikungni bak sa Isolnin ong'ode, bak chikungni bak sku angnin ong a ine manio jagidotani gnang. Jeko dakna ska jena koros ka'na ska, ua bak chikungni bak sani on'spa, ba bak chikungni bak skuko, nokgipa dakna man'a ine chanchisretaniko bak chikungni bak sako on'aniara naatgipa ong'a ine Jisu u'ia. Ua dakani Moseni niamni biding ong'gipa ong'oba, uan Kristian toromni jakgitel ong'ani biding ong'gipa ongja. Uan niamni oikorni biding ong'a, janggi tangatgipa

Gisikni bidingo ong'ja. Uan Jihudi toromni sengmitchimitchianisan ong'a, indiba Kristan toron ni salni nabasrangani ong ja. Aro iako Jisu u'iaha.

(4) *Ong chenggipa mondolirang' bak chikungni bak sako on'ani niam dongjachim*

Jisu an'tangan bak chikungni bak sako on aniko namnike didiatgipa ong'aha. de, indide ong'chenggipa Kristanrang ua niamko jarikpagenchim. Indiba ong'chenggipa mondolirang indakgipa niamko donachim ine mesokna saki gri. Batesa una bate nambatgipa cholko ua skanggipa mondolirang jakkalaha ine mesokna saki dongska. Jihudirangni bak chikungni bak sako on'anina Jerusalemo donggipa torom nokara bijatchigipa ong'a. Indiba ong'chengao Kristan toromna indakgipa bijatchigipa grichim.

(5) *Ja'ma'ogipa mondolirang brangangon bak chikungni bak sako on'aniko niam gita tik ka'aha.*

Europeo, bilsi 800 A.D. na skang ruutgijaon, Kristian mondolirang ia bak chikungni bak sako on'ani niamko gitcham Jihudirangni niamrangoniko ra'gate tik ka aha. Ia bak chikungni bak sako gilani a'sclara, mondolirangni memborrang chu'ongako on'jaengani gimin. maikai skotonggipa pamongrangko (bishoprang), ramram pamongrangko rakina, aro mondolini korosna aro kangaliangna nanga gita on'na man'gen indake ongachim. Trent songjinmao dal'gipa Melanirango (1546-1564 A.D) dakgimin nianirangni gisepo mingsa niamara ian, jerangan bak chikungni bak sako on'ja uamangko a'pal galna nanga. Indiba ua salo mondolirango ong'chongmotgipa torom siangengachim, aro mondoli a gilsakko sason ka'ani biding ong'gipa ong baskaengachim. Mondolirang Jisuni mangsonga aro uni skianioni bate bate ekangroroengachim

England a'songo donggipa mondolirangni gilani mongsongbatgipa chol bak chikungni bak sako gilani niam ong'baengachim. Mondoliprakni elakao (parish) donggipa pilak a'arangni bak chikungni bak sako kajana gita mondolirang ra'aha; chong'motan, a'aoni pilak cha'gipa bosturang, gurerangni matchurangni, mesrangni dugiminoni, aro na'tok rim ani labko man'giminoniko mondoli bak chikungni bak sako ra aha. In-

diba ia mondolirangba Jisu Kristooni ekanggipa ong e iarangko dakengachim.

Ua sal intaltal da ona kingking mondolirangni gisepo badiaba mondolirang niamko tik ka ate, bak chikungni bak sako gilanichi pamongrangko alduaha, procharokrangko rakiaha aro pilak gipin nanggnirangni korosko man'aha. Indiba jeoba, je mondolian bak chikungni bak sako on'ani niamko tik ka'ataha, ua mondoli an'tangan uachi jagidotaniko man'aha. Maina Isolna ong'giminrang kusi ong e, jakgitel ong'e, dragija on'ani ong'ani pal mondoli bak chikungni bak sako on'ani niamko donaniara draatani gita ong'ariaha. Isolna on'aniko kajinako on ani biding gitasan ong'ataiaha. Kristian mondoli bak chikungni bak sako on ani niamko tik ka'ode, ua kam gital draka bitchiko gitcham bigilni basingrango donani baksa apsan dakani ong'a. (Moti 9 : 17). Ian jagidotani ong'chongmota. Aro maikai A'chik mondolirang ia jagidotaoniko an'tangtangko rakina man gen, uamangara bak chikungni bak sako on'aniko niam gita dakjachina.

(6) *Isolni kamna nambat'gipa gilani chol dongska.*

Bak chikungni bak sako on'ani niamko donatani pal Jisu Kristoni aro ong chenggipa mondolirangni tangka gilani cholko ragatskabo ine anga A'chik mondolirango molmolbea. Angna ia cholko janapna on'bo.

Kristian mande Isolni gamni pamong ong'a. Gamni pamongni jako gnangani uni nokgipani ong'a. Uandake Kristian sakantini pilak gnangani uni Gitelni ong'a. Ua uni gnanganiko an'tangni Gitelna agane on'na nanggipa bebegipa gamni pamong gita jakkalna nanga. Kristian sakanti an - tangan Isolni gamni pamong ong'a ine chanchina. An'chingni jako gnangaoniko Isolna bak chikungni bak sako on'na nanga ine chanchiani pal, an'chingni jako pilak gnangani angni Gitelnin ong'sranga ine chanchiatskagen. An'chinga ua gamni ong'chenggipa nokgipa ong'ja, uan Isolsa. Ango je bilrang, je changanirang, je u'ianirang, je cholrang, je man'giminrang aro an'tangni janggiba, iarang pilakan angna Isolni ka sae on'anirang ong'a. Ian chanchichipanisan ba toe agananisan ong'ja. Ian ong'chongmotani ong'a. Isolni bil aro ka'sara griode, an'ching saksaba changsaba rangsitna amjawachim; aro jeko dakoba an'chinga saksaba an'tangtangni

janggi tangani bilsiko mik saba batatna amja. An'chingna kam ka'na aro gamko an'atna gita bilko on'gipa Isolan

An'chinga Isolni gamni pamongra gong'a ine Jisu an'tangan skiaha, chongmotan, Monako Man'gipa Nokolrangni gimin aro Bebegipa Nokolni gimin toe aganani rangchi mesokaha (Moti 25 : 14-30 ; Luk 12 : 41-48).

Jisuni skia baksa Paulniba meligrikaha An'tango pilak gnanggani Jisunin ong'srangaha ine Paul chanaha. Ua an'tangko Jisuni nokol ine pilnipil mingaha. Uororo nokol gam gnanggipa ong ja, uni jako gnangani dongade, ua gnangani uni nokgipanisan ong'achim. "Anga je ong a Isolni ka'saachi anga uan ong'a" (1 Kor. 15 : 10), "Angna tangara Kristo" ine ingipa kattarangchi Paul an'tangan Isolnin ong'sianga ine mesokataha. Gam ong'bo, bil ong'bo, changani, sapani ba u'iani ong'bo, aroba janggi tangani ong bo, iarangni gimin Paul Jisu Kristoni gamni pamong gita ong'a.

Ong chenggipa Kristianrangni dakani ang Jisuni aro Paulni skia baksa meligrikaha. Uamang bak chikungni bak sani pamongrang ong ja, indiba bak chikungni bak chikungni ba donggimin gimikni pamongrang ong'baskaaha. Ong chenggipa Kristianrang an'chingna mesoke on'ani gita ong'a. Uamangni gimin iako Wat. 4 : 32, 35 o seaha :

> "Aro bebera'gipa jinma gisikan aro janggisanchim, aro saksaba gamtangko angnin ine injachim, indiba uamang pilakkon dondimachim **** a'arang ba nokrang gnanggiparang pilakan uarangko pale palani damrangko ra'bae watatarangni jako donachim, aro nanga gita sakanntina suale on achim."

Iako dakna nanga ine mondolini niam grichim, indiba ia Kristianrang ka'sagrikaha aro sakprakan an'tangko aro an'tangni pilak man'gimin Isolni ong'a ine chanani giminsan uandake dakaha.

Jako gnangani pilakan Isolnin, an'chinga Isolni gamni pamongsa ine chanchiani maio pangchakchong'mota ? Uni pangchakchongmotani ian, An'chinga an'tangtangnin ong ja, indiba an'chingko rakbegipa damchi breaha, chongmotan Jisu Kristoni an'chichi breaha (1 Kor. 6 : 20). 1 Pitor 1 : 18 o iako seaha : "Maina pagitchamrangoni ong'gimin na'simang ong'gramaigipa dakrongaoni so'gnirang rupa sonachi ong'ja, indiba ong'-

sigija, simteka grigipa mes bi'sani gita, Kristoni gamchatgipa an'chichi na'simangko piokaha." Isolna Kristianrangni on-gnirangko on'ani a selara Moseni Niamo pangchakja, indiba Jisu Kristoni chisolo pangchakchong'mota. Jisu an chingko piokna an'tangko on'chakani gimin an'chinga una on'ani-rangko on'skaa. Ua an'chingna ka'sachengahani gimin an'-ching una ka'saskaa. Jekai Paul Korinthirangna seaha, an-ching Kristianrangni Isolna on'ananirangko on ani pangchaka-niara ian : " Kristoni ka'sara an chingko draata, maina an-chinga iako chanchie niaha, saksa pilakni gimin siaha, uni gimin pilakan siaha , aro ua pilakni gimin siaha, tanggipa-rang maikai an'tangtangna tangjwaha, indiba uamangni gimin sigipa aro chakatpilgipana tanggen " (2 Kor. 5 : 14 - 15)

Isolna anga badita on'ode kraagen, maikai Isolangni on aniangko chu'ongniken ? Bak chikungni bak sa chu'ongama ? Indake sing'ani pal ong chongmotgipa Kristian mande iako agane sing'skagen : Ango gnanggipa pilakan Isolnin onga. Ia man'giminoniko cha na ringna, ganding chindingna mitam koros ka'na ranga Indiba ia korosna bad'ta kraa, maikai anga, mikbokgipa ong'gija, Isolni songnokko giproroatna kraa gita aro chu'onga gita on'pana man'gen ? Jihudi mande bak chikungni bak sakosan chanchiaiachimi, indiba Kristian mande Isolna uni gro nanggimin badita dal'a aro uan mai-rongpile chotna ampilgijagipa gro ong'a uko chanchiskaa.

Ong chenggipa mondolirangni pamongrangko alduna, procharok-rangko rakina, mondolini korosna tangka gilani rokom mai ? Ua-mangni chol ian :

" Jajrenga gita ba nanga gita ong'gija, sakanti ka'tong-tangtango mangsonga gita on'china, maina Isol ka'sroke on'gipana ka'sara " (2 Kor. 9 : 7). " Antini skanggipa salo, na'simangoni sakanti man atangtang gita, an'tangni sepango chimonge, donchina " (1 Kor. 16 : 2).

Ia on'ani rokomko an'chinga chanchie nina hai.

(*a*) "*Jajrenga gita ba nanga gita ong'gija, sakanti ka'tongtango mangsonga gita on'china.*" Bak chikungni bak sako on'na nanga ine mondolini geetani ba niam grisrang ine u'ibo, indiba "nanga gita ong'gija, sakanti ka'tongtangtango mangsonga gita on'china " ine talsrange semanaha. Kristian manderang

baditana kingking, ba badia bakko on'na nanga, mondoli niamko tik ka'atna bil grisrang ine u'ibo. Mande sakanti " ka'tongtangtango mangsonga gita on'china " ine mondolini niam ong'na nanga. Mondoli on'anirangko maiba niamchi ra'draode, kusi ong'e, jakgitel ong e, dragija on'aniko champengani a'selo dongenga. Mondolini niamni diaatanichi bang bea on'anirangko gilanina bate kusi ong'e, jakgitel ong e, dragija on'anirang, bang jaoba indakarang namen nambata aro Isolni nikao cholibata. Iako bang a manderang bebera'-jawakon. Indiba uamang uko bebera'bo, bebera'jabo, uan beben ong'a. Isolara ra dragimin kajanarangko uni dedrang-oniko man'na sikja. Isol uni dedrangoniko kusi ong'e, jajrenga gric, ka'sao on'giminrangko man'na skenga.

Mondolini membor sakantini on ani badita ong'na nanga, uko mondolini chanchiani pal ong' ja. Indiba ian membor sakantini skasanba ong'srangja. Membor sakanti, Isolni namnikako tikkele am'e, aro un baksa nangrimanio, iako namen chan-china nanga, maikai uni kraa on'ani badita ong'na nanga u'ina man'gen. Mondoli iani gimin niamko dakna nangjasrang, maina gisikni dingtangatna ampilgijagipa, pilakko mikkang nigijagipa Isolni niam dongchong'mota. Ua niamni biloni mikboke on'gipaba ong'bo aro jaksrame on'gipaba ong'bo jokna amjawa. Ua niam ian : " Banggija dake satgipa banggija dake 'a'gen, aro patia gita satgipa patia gita ra'gen " (2 Kor. 9: 6). " Satpriprae batroroani gnang, aro on'na nangako on gija-gipani cha'asiani gnang " (Toe Ski. 11 : 24) " Jeo gnang, una on'gen, unon uni suaken; indiba jeo gri, uni gnangkoba uoniko ra anggen " (Mati 25 : 29). Je mondoli bak chikungni bak sako on'na draatani niamko donata ua mondoli sina-sienggipa ong'a ine an'tangko mesoka, aro ua mondoli uandake ra'draode bon'kamao ua mondoli sisranggipa ong'chongmot-gen.

(b) Je Isolna on'a, uko pangnan dakronga gita on'rongode nam-bata ine ong'chenggipa mondolini tik ka'gimin chol ong'achim. "Antini skanggipa salo, na'simangoni sakantian man'atang-tang gita an'tangni sepango chimonge donchina " Isolni tangkako gilani maiba gisik ding'atanio, ba maiba rang'san dakatanio, ba maiba mongsonggipa molmolanio pangchakna nangaija, indiba cha'aniko cha'ani aro ringaniko ringani gita

ong ronggipa ong na nanga. A'chik mondolirangni jakkep donaniara iako nambegipa mesokani ong a.

(c) *Batesa uamai gni on anirang uamangni man gimuni kri on anirang ong'na nange,* ba "n an atangtang gita" ong'na nangachim, ba Isoloni patiako man ani kri on'na nanga. "Bange on'ako man'gipaoniko bang ako dabigen, aro bang e donako man gipaoniko . bang'bate biskagen" (Luk 12:48) ine ingipa niamko Kristian mande charchie nichina. Kristian mande saksanti an tangni man'giminoniko maiba tik ka'gimin bakko Isolna on'na skode, uan kiaa aro nan bea, aro gisik grangani kam ong'a. Indiba ia bak badita ong na nanga uko mondoli tik ka atna nangja, aroba, je bakko on'na namnika, namnikgipa an tangan Kristianskana uko niam gita channa kiaja. Bakko on ode, sakanti Isolni namnika aro u ia gita an'tangnasan ia bakko tik ka china Uandake saoba saoba bak chikungni bak sako on'na namnikgen, saoba saoba bak bongani bak sako on'na namnikgen, saoba saoba bak gnini bak sako on'na namnikgen, aro saoba saoba iarangna bateba on na namnikgen. Indiba je bakko on'na namnika uko on - gipanasan niam ong'a ine u ibo "Nanga gita ong gija, sakanti ka'tongtangtango mangsonga gita on'china," "Sakanti man atangtang gita an tangni sepango chim'onge donchina " Ian Kristian sakantina bakko on'ani niam ong'a.

Kristian mande Isolna badita on na kiaa aro an tangna badita jakkalna kiaa, uko chanchimitingo, ua mite kritgiparangni kritani bidingna on'anirangni gimin bilsi sao badita koroskko ka'ronga, aro ua koros ka'ginin ua kritgipani bilsiantini man - giminoni mai bak ong susu nika, uko ua chanchichipchina. Kritgiparangni mite kritani biding ong'anirangna on'ana bate Kristian mande uni Isolna bang'batako on'na krachong'mota. Mitena kritgipani ka'saana bate Kristian mande Isolna ka'sabatjaode, ua mite kritgipa mande ua Kristian mandeko kratcha'ata. Aroba Kristian mande gitcham Jihudi mandeni Jihovana on'anirangni gimin chanchichina. Jihudi mande bak chikungni bak sako on'an baksa gipin on'anirahgko on'dapna nangachim, aro ia on dapaniko chanchapode, bak bongani bak sa baksa apsan ong'nasipilachim. Jihudi mande Isolni ka'saako chu'soke u'igijagipa ong'e, Isolna bak chikungni bak sana bate on'na namnikode, indide Kristian mande,

Isolni ka saako namen u'ibatgipa, Isolna mai bakko on'na kraa ? Bak chikungni bak sa ba una batakoma ?

Kangal, cha'asigiparangong'anigimin Kristian angonisaobu saoba bak chikungni bak sako on'na mangsongna amjanaba donga. An'ching indakgiparangko bichal ka'jana. Gisik ra'bo, manecha'giparangni on'anirangna bate segrigipa me'chikni paisa kap sako on'ani bangbata me Jisu aganaha, maina pilakan an tangtang agitchaaoniko donaha, indiba ua segrigipa an'tang chu'onggijaoniko on'aha, (Mark 12:41-44). Indakgipa on'gipaarang mondolirango gnangpiti. Uamangni on'anirang bangjaoba, an'chingna uarangko chonnikna nangja. Jisu indakgipaako chonnikjachim.

(*d*) *Sakanti on'na nanga* ine ong'chenggipa mondoli chanchia. Isolna on'anirangara olakiani biding ong'anirang ong'a. Isolna on'gija, an'chingni olakani chu'sokgipa ong'ja, uni gimin "*sakanti* ka'tongtangtango mangsonga gita," "*sakanti* man'atangtang gita" on'na nanga. Dal'gipaoni chon'batgipaona, bilsi batgipa intaltal bon'kamgipaona kingking, manecha batgipaoni kangal ong'batgipaona, mona chikungko man'gipaoni mona sako man'gipaona, pilak mondolini korosna aro Isolni songnokko gipioratanina maiba dal'gipa bal ba maiba chon'gipa bal gnang, aro sakprakan uni bil gita ua balko an tangni pakreo gatna nanga. Darangni bal apsan ong'ja, beben, indiba darangni bal gnang ine an'ching gisik ra'na nanga.

Bak chikungni bak sako on'ani niamko mondoli tik ka'aijaode mondolini korosna gilgimin chu'ongjawa ine saoba saoba kenchaknaba donga. Mondolini korosko man'na gita maiba bak chikungni bak sako on'na tik ka'gimin niamo pangchakna man'ode ka'dongbatna man'gen ine indakgiparang chanchia. Indiba uamang Jisu baksa, Paul baksa, ong'chenggipa mondoli baksa chadengjaenga ine mesoka. Kusi gita, jakgitel ong'e, dragija on'aniara mondoliko mangrakata ine u'iani mesoka. Ong chenggipa mondoliko chanchie niaibo. Ua Kristianrangni gisepo bang'batan nokolrang ong'achim, aro jerang nokolrang ong'jachim uamang kangal ong'begiparang ong'achim. Manecha'giparang bang'jasrangchim. Indiba uamangni bang'gija, man'ronggija, chu'onggijaoniko on'anirangko dondimanichi Isolni songnokko Asia aro Europe a'songrongo giproroatna

man'aha. Jako dakani ning tuaniko Paul parapeataha, chong'-motan, " uamang skang Isolna . . . an'tangtangko on'aha " (2 Kor 8 : 5) Sinai a'brioni uamang re angsrangahaa. Uamang Jisuni chisolko nikgiparang aro uni ka saani bilo tangenggiparang ong baskaaha. " Bilakgiparangko kratcha'atna Isol a'gilsakni bilgrigiparangko seaha " (1 Kor. 2:27). Mondolio chusokgipa on'anirangko man'atna skode, bak chikungni kak sako on'ani niamko, ba uni biding niamko dadak. Uko chusokatna gita chol mingsasan dongaria, mondolini membor sakanti skang Isolna an'tangko on'kangchina. Ian Jisuni chisolo an'tangko on'chakani biding ong'a.

Anga Jisu Kristoni gimin maikai chanchia ? Ia sing'aniko aganchakanio anga angni Gitelna badita on'gen ine sing'anina aganchakani pangchaka. Jisu angni pilak man'giminni aro janggi tangani kosako angni Gitel chong'mot ine ku'rachakbe-beode, indide pilak gipinni gimin jajrengna nangja, maina ua aganchakaniara pilak jajrenganirangko tom'tomate bonatgipa ong'a.

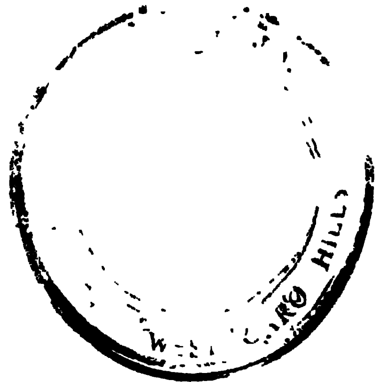
Maiba namgipa salo an ching sakprakprak Jisuni mikkango chadenggen. Un salo uni an'chingko piokani dam mairongpile dal'achim aro dukni ong achim uko an'chinga talbate u'inaba donga. Uni gimin uni an'chingna chanchina amsokpilgijagipa ka'saako, uni kangal ong'achi an'ching maikai gnanggipa ong'gen, ua gam gnangoba, an'chingni gimin kangal ong'ahani gimin indakgipa salon ma'sibatnaba donga. Indiba indakgipa salo an'chingna maikai onggen ? Iano dongmitingo Jisuna an'chingni on'anirang kragija, mikbokgipa dake banggija on'anirangni gimin an'ching unsalo uno uni mikkango chadengon kratcha'atako manpiljawama ? Maikai unon uandake kratcha'atako manjawa an ching da'o, aro iano tangmitingon, Jisuni a'sel dakna nanggnirangko bil donga dipet chusok-srange dakgiparang ong'na joton ka'na hai.

Bon'kamao skie patiani gita, angni katta ong'gija, indiba gitchambegipa ki'taponiko maiba mingsa gamchatbegipa namen gisik nangatani kattako ra'baaha, chongmotan :

" Maikai na'a . . . uni geetarangko aro uni niam-rangko aro bichal ka'anirangko rakigija nang'ni Isol Jihovako gualjawa, na'a an'tangna gisik rakbo ; ong'jaode na'a cha'e okkaahaon, aro namgipa nokrangko rik-

uarango dongahaon ; aro nang'ni matchu aro do'bok jakrang bang'roroahaon, aro nang'ni rupa aro sona bang-roroahaon, aro nang'o gnanggipa pilakan bang'roroahaon ; nang'ni ka'tong dal'atako man'oa. . . nang'ni Isol Jihovako gualnaba donga ; aro biltang aro jaktangni bilraka-chi an tangna ia gamko man'aha ine ka'tongtango agan-naba donga. Indiba na'a nang'ni Isol Jihovako gisik ra'na nanga ; maina uan gamko man'na nang'na bilko on'a " (Deut. 8 : 11—18).

Frederic W. Harding.

Printed at Ms. Ama Printing Press, Najing Bazar, Tura - 794101.
Phone : 222486, 232548.